

Nina Pommelin

AMURIN TÄYDENNYSRAKENTAMINEN

Vehreys asuinympäristössä ja kaupunkirekenteessä

Rakennetun ympäristön tiedekunta
Arkkitehtuurin yksikkö
Diplomityö
Marraskuu 2019

TIIVISTELMÄ

Nina Pommelin: Amurin täydennysrakentaminen
Diplomityö
Tampereen yliopisto
Arkkitehtuuri
Marraskuu 2019

Tämä diplomityö pohjautuu Tampereen Teknillisen yliopiston ja Tampereen kaupungin järjestämään Amurin korttelit -arkkitehtuuri-ideakilpailuun 25.4.2018-21.9.2018. Kilpailu pohjautui parhaillaan laadittavaan Amurin yleissuunniteluun ja kehittämissuunnitelmaan. Kehittämissuunnitelman keskeisimpiä tavoitteita ovat keskustan täydennysrakentamisen, vetovoiman, elinkeinojen, vihreän identiteetin, kaupunkielämän ehdoilla toimivan liikenteen ja alueen imagon kehittäminen. TTY:n arkkitehtiopiskelijoille suunnatussa kilpailussa etsittiin ideoita Satakunnankadun pohjoispuolen kortteleiden täydennysrakentamiseen kehittämissuunnitelman tasoa tarkemmin ja monipuolisemmin.

Työ keskittyy suunnitelmaosuuteen, joka esittää kokonaissuunnitelman Satakunnankadun pohjoispuolen kortteleihin sekä tarkemman suunnitelman yhteen kilpailualueen kortteleista. Suunnitelma osallistui kilpailuun ja sijoittui ensimmäiseksi. Kilpaluvaiheen jälkeen suunnitelma kehitettiin diplomityöksi tarkentamalla kilpailusuunnitelmaa kilpailulautakunnan sekä diplomityön ohjaajan antamien kommenttien perusteella.

Työn selostusosuus keskittyy kilpailusuunnitelman lähtökohtien ja suunnitelman kehittämiseen, Amurin alueen identiteetin rakentamiseen, Amurille omaleimaisen vehreyden merkitykseen kaupunkirakenteessa ja siihen, kuinka aluetta on mahdollista täydennysrakentaa vehreyttä uhraamatta.

Avainsanat: arkkitehtuuri, arkkitehtuurikilpailu, arkkitehtuuri-ideakilpailu, asuntosuunnittelu, yhdyskuntasuunnittelu, täydennysrakentaminen, keskusta-asuminen, Tampere, Amuri

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

ABSTRACT

Nina Pommelin: Complementary Building of Amuri
Master's thesis
Tampere University
Architecture
November 2019

This master's thesis is based on an architectural idea competition organized by Tampere University of Technology and the City of Tampere in 25.4.2018-21.9.2018. The competition was based on the overall planning and development planning of Amuri currently in the making. The main objectives of the development planning are complementary building of the city centre, attractiveness, vitality, green identity, traffic which operates according to the conditions of urban life and the development of the area's image. The objective of the student competition was to generate ideas for the complementary building of the five building blocks located on the northern side of Satakunnankatu on a more detailed level.

The thesis focuses on the part of the plan, which presents the overall plan for the five building blocks and a more detailed plan on one of the blocks in the competition area. The design participated in the competition and placed first. After the competition phase the design was developed into a master's thesis based on the comments from the jury and the thesis instructor.

The report section focuses on the starting points of the plan and the development of the proposed solutions, developing the identity of Amuri, the unique verdancy of Amuri and its significance in the urban structure, and on how to propose complementary building in the area without sacrificing the verdancy.

Keywords: architecture, architectural competition, architectural idea competition, housing design, urban planning, complementary building, urban living, Tampere, Amuri

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

ALKUSANAT

Haluan kiittää ohjaajaani Markku Karjalaista diplomityöni ohjauksesta ja neuvoista. Kiitokset myös diplomityön teon aikaiselle työnantajalleni Aihio Arkkitehdit Oy:lle kannustuksesta ja joustosta, jotta diplomityön teolle saatiin järjestettyä aikaa. Kiitokset myös ystäväilleni ja perheelleni tuesta päivätyön ja loppurutistuksen kanssa tasapainoiluun.

Tampereella, 30.10.2019

Nina Pommelin

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	6
2. LÄHTÖKOHDAT.....	7
2.1 Kaupunkirakenteen kehitys.....	7
2.2 Amurin merkitys Tampereen keskustan kaupunkirakenteessa.....	8
2.3 Keskusta-asumisen problematiikka.....	9
3. SUUNNITELMA.....	11
3.1 Konsepti ja kokonaisuus.....	11
3.2 Korttelipihat.....	12
3.3 Pohjaratkaisut.....	12
3.4 Julkisivut.....	14
3.5 Rakenteet ja tilaelementit.....	14
4. TYÖN KEHITYS JA TARKASTELU.....	16
4.1 Diplomityön kehitys.....	16
4.2 Tasapaino yhteisyyden ja yksityisyyden välillä.....	16
LÄHTEET.....	19

LIITE A: KILPAILUOHJELMA

LIITE B: KILPAILUPLANSSIT

LIITE C: PLANSSIEN PIENENNÖKSET

1. JOHDANTO

Tämä diplomityö pohjautuu Amurin korttelit -kesäkilpailun (2018) voittaneeseen työhön ”Havina”. Kilpailussa haettiin ideoita Amurin täydennysrakentamiseen. Kilpailualueeksi oli rajattu viisi korttelia Satakunnankadun varrelta, Amurin museokorttelia vastapäätä. Ehdotuksissa tuli esittää yleissuunnitelma koko kilpailualueelle sekä tarkemmat suunnitelmat koskien yhtä vapaavalintaista korttelia.

Suunnittelutyön lähtökohtana oli alueen vehreyden nostaminen keskeiseksi arvoksi ja identiteetin muodostajaksi. Työn saama palaute oli hyvää ja nosti myös esille suunnitelman vehreyden ja viherratkaisuiden laadun:

”Ehdotuksessa korostuu vihreys, jossa nykyistä kaupunkirakennetta on kunnioitettu ja täydennetty monipuolisen näyttävällä, mutta kuitenkin maltillisella uudisrakentamisella. Palikkamaiset täydennysrakennusosat tuovat vertikaalisuutta ja rytmiä vanhojen rakennusten julkisivuihin, jolloin ne ovat saaneet kokonaan uuden ilmeen, päivityksen 21. vuosisadalle. Kilpailuehdotus sisältää erittäin hyvää asuntosuunnittelua. Rakennusmassojen porrastus on ratkaistu monipuolisen luontevasti. Työssä viherkattojen ja maantasoisten pihojen ideointi on ammattimaista ja mielenkiintoista.”

Diplomityössä kilpailutyötä on jalostettu pidemmälle ja sitä on tarkasteltu laajemmin vehreyden, hyvinvoinnin ja ekologisuuden näkökulmasta. Tarkemman tarkastelun kohteena ovat olleet yksityisen ja julkisen tilan hierarkia, suunnittelualueen toimivuus kokonaisuutena, asuntojen toiminnallisuus sekä suunnitelman toteutustapa ja rakenteet.

2. LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kaupunkirakenteen kehitys

Amurin sijainti Tampereen nopeasti kehittyvän keskusta-alueen välittömässä läheisyydessä aiheuttaa alueelle suuren kehityspaineen. Amuri koki vastaavanlaista painetta viimeksi 1950-luvulla, jolloin alueen saneerausta alettiin valmistella. Amurin asuinolot ja kaupunkirakenne olivat auttamatta muusta kaupunkikehityksestä jäljessä, ja nyt käsillä on vastaavanlainen tilanne. Kaupunkirakentamista pyritään tiivistämään ja tehostamaan entisestään, ja Amurin väljään rakennettu alue näyttäytyy käyttämättömänä potentiaalina. Amurin väljyys näyttäytyy alueella asuvien ja oleskelevien näkökulmasta positiivisena asiana, mutta alueen kehityksen kannalta väljyys asettaa niin haasteita kuin mahdollisuuksia.

Amurin kehitys historiasta nykypäivään on tyypillinen esimerkki asuin- ja kaupunkirakentamisen kehityksestä Suomessa. Historiallisessa Puu-Amurissa asuttiin tiheästi. 1870-luvulta lähtien Amurissa asui n. 2,5 asukasta/huone ja asuinolot sekä infrastruktuuri kehittyivät hitaasti. Suuri muutos tapahtui niin Amurissa kuin muualla Suomessa sotien jälkeen, jolloin vanhaa rakennuskantaa alettiin pitää taakkana ja esteenä rakentamisen modernisaatiolle. Amurin kehitykseen vaikutti suuresti metsäkaupunki-ideologia, jossa rakentaminen esitettiin vapaasti luontoon sijoituvaksi. Myös Suomen kaupunkisuunnitteluideologiaan suuresti vaikuttanut Teknillisen korkeakoulun professorina vuosina 1940- 1959 toiminut Otto-livari Meurman otti kantaa Tampereen keskustan asemakaavan päivittämiseen ja vaati, että kaupunkien uudistamisessa käytettäisiin ”avointa rakennustapaa” (Haapasaari, 2016).

1950-luvun saneeraustarpeita perusteltiin mm. liian tiheällä katuverkostolla, pimeillä pihilla, katujen kapeudella sekä oleskelupaikkojen ja viheralueiden puutteella. Ratkaisuksi esitettiin rakennetta, jossa vanhat puutalokorttelit käännettiin ikään kuin sisäpuoli ulospäin, jolloin rakennusmassa sijoittui tontin keskelle ja piha-alueet sen ympärille. Ratkaisulla päästiin siis tavoitteeseen väljemmästä ja vihreämmästä alueesta. Väljyys ja vihreys ovat olennainen osa Amurin nykyisiä identiteettiä ja todetusti alueen kiitellyimpiä piirteitä. Alueen arkkitehtuuri sitä vastoin on saanut osakseen kovaakin kritiikkiä. Jo 1960-luvulla saneerattua Amuria on luonnehdittu monotoniseksi, tylsäksi, jopa rumaksi. Amurin katukuvaa hallitsevat laajat pysäköintialueet sekä ikkunattomat maantasokerrokset.

Edellisen saneeraustarpeen edessä osattiin tunnistaa ja ratkaista keskeisiä ongelmia. Täydellinen muodonmuutos toi sekä kiitosta että kritiikkiä, ja nyt uuden kehittämistarpeen edessä on tärkeä tunnistaa jälleen kehitystarpeet siten, että jo saavutetut ja toimivaksi havaitut tavoitteet saataisiin säilytettyä.

2.2 Amurin merkitys Tampereen keskustan kaupunkirakenteessa

”Ympäristöt, joilla on vahva kulttuurihistoriallinen menneisyys - koetaan helposti tunteisiin ja mielteisiin vaikuttavina. Näin erityisesti silloin, kun niiden menneisyyttä voidaan lähestyä mielikuvituksen ja tarinankerronnan kautta.” (Rannisto, 2015)

Amurin alue tunnetaan parhaiten tarinana. Harva muistaa, millainen puutalokorttelien muodostama alue aikanaan oli, mutta lähes kaikki tuntevat tarinan siitä, miten alueesta tuli nykyisenlainen. Alueen arkkitehtuuria tarkastellessa saattaa herätä kaipuu menneisyyteen, joka on olemassa vain kuvitelmissa. Menneisyyden merkitys alueen identiteetissä on edelleen vahva, vaikka tarinassa tapahtunut käännekohta muutti alueen pysyvästi omaksi vastakohtakseen ja umpikorttelien muodostamasta tiivistä rakenteesta tuli väljästi rakennettu, puistomainen kokonaisuus. Vehreytensä ja väljyytensä vuoksi Amuri poikkeaa suuresti keskusta-alueen korkeammasta ja tiiviimmästä rakenteesta. Romantisoidut mielikuvat menneestä sekä keskusta-alueen välitön läheisyys luovat kuitenkin painetta tiivistää Amurin alueen rakennetta. Alueen väljyyden vuoksi sen ainoana potentiaalina nähdään herkästi rakenteen tiivistäminen, ja alueen nykyiset arvot sekä merkitys jäävät tunnistamatta. Amurin nykytilaa tarkastellessa voidaan todeta, että nimenomaan alueelle syntynyt vehreys ja väljyys olisivatkin suurimpia arvoja niin alueellisesti kuin koko kaupunkirakenteen kannalta.

Amuri tunnustetaan paikaksi lähinnä poikkeavan rakenteensa ja tarinansa vuoksi. Alueen varsinainen identiteetti tuntuu nojaavan eri sävyisiin mielikuviin, ei niinkään sen nykyiseen muotoon. Vehreyden luomasta viihtyisyydestä huolimatta alueen rakenne on jäsentymätön ja sen ilmettä hallitsevat monotoninen arkkitehtuuri, kadunvarsipysäköinti sekä pysäköintipihat autotallien ovieneen. Täydennysrakentamisella alueen rakennetta on mahdollista selkeyttää, mutta fyysistä ympäristöä muutettaessa puututaan myös alueen sosiaalisiin ja toiminnallisiin tekijöihin, jotka nykyisellään nojaavat alueen vehreyteen ja väljyyteen. Haasteena onkin rakentaa Amurin identiteettiä muuttamatta sitä täysin.

Tampereen kaupunki kasvaa ja kehittyy nopeaa tahtia. Uusia paikkoja syntyy ja nykyisten merkitykset muuttuvat. Amurin alueen kehittäminen ei vaikuta ainoastaan alueen sisäisiin tekijöihin vaan myös sen merkitykseen osana laajempaa paikkaverkostoa. Tärkeässä roolissa on paitsi rakennusten arkkitehtuuri myös niiden väliin jäävä tila ja se, minkälaisia sosiaalisia ja toiminnallisia tekijöitä tilat mahdollistavat. Täydennysrakentamisen uhkana on kaupunkirakenteen monotonisuus. Muusta ympäristöstä erottuminen auttaa myös painamaan paikan mieleen sekä vahvistaa paikan kokemista ja paikkaidentiteettiä. Ympäristöä ja yhdyskuntarakennetta varioimalla on mahdollista monipuolistaa kaupunkikulttuuria kaikille antoisaksi.

Tiiviissä yhdyskuntarakenteessa puistojen ja kaupunkivihreän merkitys korostuu, ja kaupungin kasvaessa myös viheralueita on syytä kehittää. Luontevin ja kaupunkirakenteen kannalta edullisin tapa rakentaa Amurin paikkaidentiteettiä olisi kehittää ja vaalia alueen vehreyttä. Luontoon liittyvät kollektiiviset kokemukset luovat paikan henkeä ja vaikuttavat siihen,

miten alue koetaan ja mitä sen ominaisuuksia pidetään yhteisöllisesti merkittävinä. Vehreys rikastaa alueen sosiaalista pääomaa sekä kulttuuria luomalla ja tukemalla alueen sosiaalisia ja toiminnallisia tekijöitä. Sen lisäksi, että luonnon läheisyys luo viihtyisämpää ja monipuolisempaa kaupunkiympäristöä sillä on merkittävä vaikutus ihmisen hyvinvointiin. Luonnossa liikkuminen alentaa stressiä, parantaa tarkkaavaisuutta sekä edistää palautumista. Luonnonympäristöjen fysiologiset hyödyt ovat perusteltavissa ihmisen lajikehityksen näkökulmasta. Ihminen on kehittynyt tarkkailemana luontoa, mutta kaupunkiympäristöön ei ole kehittynyt biologisesti virittyntä reaktiovalmiutta. Luonnossa on vähemmän vireystilaa nostavia ärsykeitä, ja jo lyhyt luontokokemus saattaa levytää. (Aura et al,1997)

Puu-Amurin tuho muutti Amurin identiteetin täysin, mutta loi samalla pohjan uudelleenrakentamiselle. Amurista löytyy paljon potentiaalia ja koko alueen uudelleen rakentaminen tuskin on tarpeen. Tarkastelemalla Amurin vahvuuksia ihmisen – asukkaan tai kävijän – näkökulmasta on mahdollista löytää lähtökohdat kaupunkimaiselle, vehreälle ja viihtyisälle täydennysrakentamiselle.

2.3 Keskusta-asumisen problematiikka

Amurin kehittämistarve antaa tilaisuuden tarkastella rakentamisen kehitystä monella eri tasolla. Kehitystarvetta löytyy alueen rakenteesta sekä kritisoidusta arkkitehtuurista, mutta myös rakennusten sisältä. Amurin asunto-arkkitehtuuri edustaa niin ikään aikansa trendejä. Asuntopohjia kopioitiin suunnitelmasta toiseen ja hyväksi havaittua kaavaa hyödynnettiin tehokkuudella perustellen. Lopputuloksena oli valtava määrä massatuotettuja asuntoja, jotka eivät enää vastaa nykypäivän asumismuotoja. Keskusta-asumisessa kysyntää on yhden tai kahden hengen asunnoille, mutta suuri osa vanhemman rakennuskannan asunnoista on suurempia. Tämän päivän rakentaminen pyrkii vastaamaan pienempien asuntojen kasvavaan kysyntään, mutta asunnot jäävät usein liiankin pieniksi ja persoonattomiksi. Samalla suuremmat asutokunnat muuttavat usein kauemmas keskustoista.

Yhden asunnon pientaloasuminen on Suomessa tämän hetken suosituin asumismuoto ja käsittää kaikesta asumisesta lähes puolet. Pientaloasumisen suosioon liittyy yksityisautoilun lisääntyminen, jotka energiankulutuksen lisääntyessä ja yhdyskuntarakenteen hajotessa aiheuttavat kestäväntä kehitystä. (Kahri et al, 2011) Kehityssuunnan muuttaminen on ekologisesti välttämätöntä, ja keskusta-asuminen pystyy tarjoamaan ratkaisun ongelmaan. Jotta keskusta-asuminen houkuttelisi asukkaita tulisi asuntorakentamisen tarjota erilaisia vaihtoehtoja kaikille asutokunnille. Kun asunnot ovat pieniä ja samalla kaavalla toteutettuja, niiden personointiin on hyvin vähän mahdollisuuksia. Yhden asunnon pientalojen suosiota on selitetty niiden maanläheisyydellä sekä personointimahdollisuuksilla, jotka kaupunkiasumisesta usein puuttuvat. Ihmiset siis kaipaavat mahdollisuuksia kokea luonnon läheisyys sekä tehdä kodistaan oman näköisensä.

Nykyisin asuntorakentamisessa on vastattu kysyntään vain määrällisesti, mutta laatuksymykset ovat unohtuneet. Ihmisten elämäntavat, kulutustottumukset, asutokuntien

koot sekä vaatimukset ovat muuttuneet vuosikymmenten aikana, mutta asuntorakentamisessa tämä on laajalti jätetty huomiotta. Seurauksena tuotetaan suuri määrä pieniä, persoonattomia asuntoja, joissa kukaan ei halua asua. Asuntorakentamisessa tulisi siirtyä malliin, jossa toteutusmallit olisivat asukaslähtöisempiä.

3. SUUNNITELMA

Amurin korttelisuunnitelma Havina tarkastelee alueen täydennysrakentamispotentiaalia viidessä korttelissa Satakunnankadun varrella. Suunnitelman päätavoitteena on ratkoa haasteellinen sijainti vilkkaasti liikennöiden kadun varrella sekä voimistaa alueen identiteettiä vehreänä kaupunginosana. Havina tekee useita viittauksia historiallisen Puu-Amurin monimuotoisuuteen kuten korttelien sisälle syntyviin tiloihin, yhteisöllisyyteen ja moni-ilmeiseen arkkitehtuuriin, mutta huomioi myös alueen nykytilan ja korostaa sen parhaita puolia. Suunnitelman keskeiset ratkaisut on esitetty tarkemmin korttelissa numero neljä.

3.1 Konsepti ja kokonaisuus

Suunnittelun ensimmäisenä lähtökohtana oli luonnon läheisyyden merkitys urbaanissa asuinympäristössä. Nykyisen Amurin merkittävimpiin piirteisiin kuuluu alueen väljyys ja vehreys, joiden ansiosta sekä alueen asukkaat että muut käyttäjät kokevat alueen viihtyisänä. Suunnitelman tavoitteena on säilyttää ja suojata alueen vehreyttä. Käytännössä tämä tapahtuu minimoimalla rakennettava maapinta-ala sekä korvaamalla ja lisäämällä vehreyttä viherkattorakenteilla, pihakansilla sekä kasvillisuuden käytöllä rakennusten julkisivuissa. Suunnitelman kannalta tärkeää oli myös jättää riittävästi täysin rakentamatonta maapinta-alaa, jotta kasvillisuudella on mahdollisimman hyvät puitteet kukoistaa. Tavoitteena oli luoda mahdollisimman monipuolista, monikäyttöistä ja helposti saavutettavaa ulkotilaa ensisijaisesti korttelien asukkaiden käyttöön, mutta myös koko keskusta-alueen virkistykseen.

Suunnittelualueena ovat viisi korttelia sijoittuvat alueen vilkkaimman kadun, Satakunnankadun viereen, jolloin kortteliin sijoittuvalla lisärakentamisella on merkittävä rooli. Suunnitelmassa lisärakentaminen on pääasiassa sijoitettu Satakunnankadun ja Suokadun suuntaisesti, suuremman volyymin sijaitessa Satakunnankadun puolella. Näin sijoitettuna rakennusmassat suojaavat aluetta liikenteen melulta ja päästöiltä ja luovat viihtyisämpää ympäristöä. Rakennukset eivät täysin sulje aluetta, pikemminkin luovat portteja alueelle yhdistäen alueen kevyenliikenteen väylät osaksi suurempaa verkostoa. Rakennusmassojen sijoittuminen Satakunnan kadun varteen yhtenäistää Satakunnan kadun ilmettä ja tekee kadun varresta urbaanimman. Myös Suokadun katulinjaa on tiivistetty. Rakennusmassojen korkeudet mukailevat lähialueen rakennusten korkoja vaihdellen neljästä yhdeksään kerrokseen.

Olemassa olevista rakennuksista suurin osa on säästetty ja niitä on korotettu vain muutamalla kerroksella. Uudismassat sijoittuvat olemassa olevien rakennusten päätyihin ja ne on tarkoitus toteuttaa puurakenteisina. Poikkeuksena on Amurin museokorttelin vastapäinen

tontti, jolla oleva liikerakennus puretaan ja tilalle rakennetaan hybridikortteli. Kortteli toimii parina vastapäiselle museokorttelille ja sen keskelle syntyy ”plassi”, julkinen aukio, johon korttelin kivijalassa olevat liikkeet avautuvat. Korttelin ylemmissä kerroksissa on asuntoja ja päällimmäisenä kasvihuone.

Suunnitelman toiminnallisena tavoitteena on monipuolisuus. Asuntojakauma vaihtelee tilavista yksiöistä perheasuntoihin ja suunnitelmassa esitetään myös monenlaisia asukkaiden yhteiskäyttötiloja sekä kivijalan liiketiloja. Havina huomioi myös ulkotilojen monimuotoisuuden ja monikäyttöisyyden, jotta korttelien asukkailla olisi mahdollisimman hyvät mahdollisuudet nauttia vehreydestä.

3.2 Korttelipihat

Olemassa olevien rakennusten sijoittuminen tonttien keskelle tekee korttelipihojen palauttamisesta haasteellisen. Suunnitelmassa pihvoja on käsitelty kahdella tavalla. Kortteleiden 1 ja 2 sekä 4 ja 5 väliin sijoittuvat väljät ja vehreät korttelipuistot toimivat sekä kortteleiden asukkaiden että muiden alueella liikkuvien ihmisten virkistyskäyttöön. Puistot ovat sekundäärisiä mutta tärkeitä virkistysreittejä, joten väylien säilyminen avoimina oli tärkeää. Korttelipuistojen toiminnallisuus on asukkaiden itse määriteltävissä, ja puistot soveltuvat leikkiin, viljelyyn, harrastamiseen tai jopa pienimuotoisten Amurin alueen tapahtumien järjestämiseen. Kussakin korttelissa on puistoihin aukeavia työ-/pajatiloja, joita asukkaat voivat hyödyntää omaan puuhasteluun tai esimerkiksi pihakirppistoimintaan. Tavoitteena on, että Amurin keskelle syntyvä julkinen puistovyöhyke ei jäisi ainoaksi avoimeksi ja vehreäksi osaksi, vaan että korttelipuistot voisivat jatkaa Satakunnankadulta rautatiehen saakka.

Korttelien pihakannet on suunnattu vilkkaampien liikenneväylien puolelle korttelia. Näiden kansion päälle syntyy kuhunkin kortteliin yksityinen ja suojaisa sisäpiha, joka on nostettu irti katujen hälinästä. Kannelle aukeaa pääasiassa taloyhtiön yhteiskäyttötiloja kuten sauna ja lisää työ-/pajatiloja, mutta myös muutama asuntokohtainen piha. Lisäksi suunnitelmaan sisältyy monta viherkattoa ja olemassa olevien rakennusten korotusosien päällä on kasvihuone.

Suunnitelmassa on hyödynnetty liikenteen kehäratkaisua, mikä mahdollistaa autoliikenteen poistamisen alueen sisältä. Kadunvarsipaikoitus on siirretty pihakannen ja maan alle, ja kulku pysäköintiin tapahtuu liikenteen kehäratkaisun mukaisesti joko uloimmalta kehältä tai pihakaduksi muutetun Suokadun kautta. Pihakatu on laatoitettu asfaltoinnin sijaan.

3.3 Pohjaratkaisut

Maantasokerroksessa sijaitsevat korttelin liiketilat, osa pysäköinnistä kannen alle sijoitettuna, väestönsuoja- ja varastotilat sekä asukkaiden käyttöön tarkoitettuja pajatiloja. Yhteiskäyttötilat sijaitsevat eri puolilla rakennusta ja ne ovat kaikki yhteydessä ulkotiloihin. Osa

pajatiloista aukeaa alueen keskellä olevalle torille. Suurin osa yhteiskäyttötiloista sijaitsee toisessa kerroksessa ja niistä on yhteys yksityiselle pihakannelle.

Korttelin asuntajakauma vaihtelee tilavista yksiöistä perheasuntoihin, mutta pääpaino on pienemmissä yhden- ja kahden huoneen asunnoissa, joita asunnoista on kaikkiaan lähes 70%. Suuremmat asunnot sijoittuvat pääasiassa vanhaan, säilytettävään osaan. Lähtökohtaisesti kaikissa asunnoissa on pyritty huomioimaan jako yhteisen ja yksityisen välillä, huolehtimaan riittävästä luonnonvalosta sekä yhteydestä luontoon materiaalien ja näkymien kautta.

Yksiöt ovat kooltaan vähintään 32 m², jolloin niissä on mahdollista erotella eri toimintoja eri tiloihin. Yksiöissä on tarkoituksella pyritty välttämään tupakeittiöratkaisuja, jotta pienessäkin asunnossa on mahdollista jakaa tilat yhteisiin ja yksityisempiin toimintoihin.

Uusissa kaksioissa olohuone ja keittiö muodostavat yhden tilan, joihin saadaan valoa kahdesta eri suunnasta. Kummassakin pohjaratkaisussa, erityisesti uudismassojen päätyihin sijoituvissa kaksioissa, makuuhuone on erotettu selvästi omaksi, yksityiseksi alueekseen.

Kolmioissa ja neliöissä ikkunat avautuvat parhaimmillaan kolmeen eri ilmansuuntaan, jolloin asunnot ovat valoisia. Pohjaratkaisuiltaan ne noudattavat samaa periaatetta, jossa makuuhuoneet ovat oma yksikkönsä ja keittiö on rajattu omaksi tilakseen, joka avautuu luontevasti oleskelutilaan.

Kaksikerroksiset perheasunnot sijoittuvat pääasiassa olemassa olevan rakennusosan korotukseen kuin urbaanit omakotitalot. Jokaisella "omakotitalolla" on oma kattopiha ja parveke.

Jokaisen asunnon yhteydessä on joko parveke tai muu ulkotila, ja asunnoissa on suuret, lattiasta kattoon ulottuvat ikkunat. Asunnoissa on myös huomioitu niiden personointi. Asuntojen seinäpinnoista rajattu osa on näkyvää CLT-pintaa, jonka asukas voi halutessaan peittää tai jättää näkyviin. Parvekelasituksen yhteydessä oleva puurimoitus mahdollistaa asuntokohtaisen ulkotilan muokkaamisen. Asukas voi vaikuttaa rimoituksen paikkaa ja tiheyteen, ja näin vaikuttaa näkymään ja rimoituksen antamaan näkösuojaan. Halutessaan asukas voi jopa tuoda julkisivuun vaihtelevuutta kasvillisuudella.

Asuntajakauma (yhteensä 76 asuntoa):

1H+KT 30kpl

32,7-35,5m²

2H+KT 23kpl

49,9-51,7m²

3H+KT 18kpl

65m²-88m²

4H+KT 5kpl

100-115m²

3.4 Julkisivut

Julkisivujen suunnittelussa on huomioitu Amurin historia sekä vehreyden ja maanläheisyyden teema. Uudisosien julkisivujen verhous on pääasiassa eri tavoin käsiteltyä puuta. Puun sävyn sekä verhouksen suunnan ja koon vaihtuvuudella rakennusmassat ovat hahmotettavissa pienempinä yksikköinä, mikä tuo rakennuskantaan vaihtelua. Osana parvekelasitusta on puuverhous, joka mahdollistaa kasvillisuuden käytön osana julkisivua. Kattopuutarhojen vehreys on niin ikään osa julkisivuja.

Olemassa olevan ja säästettävän rakennusosan julkisivussa on valkoinen rappaus. Ikkunakokoja on kasvatettu, mutta jako on pyritty pitämään samana. Uudismassojen ikkunaukotus on pystysuuntainen ja nauhamainen, mutta vaihteleva.

Materiaalien käyttö sekä aukotuksen rytmi ovat viite paitsi vanhaan Puu-Amuriin myös luonnontilaiseen metsään, jossa vuorottelevat eri korkuiset ja väriset rungot, jotka limittyvät vuoroin sulkien ja vuoroin paljastaen näkymiä.

Julkisivumateriaalit:

- 1 Harmaa pystysuuntainen puuverhous, paksuus 23mm, leveys 170mm
- 2 Musta vaakasuuntainen puuverhous, paksuus 23mm, leveys 170mm
- 3 Pähkinänruskea pystysuuntainen puuverhous, paksuus 23mm, leveys 95mm
- 4 Puurima, paksuus 40mm, leveys 40mm
- 5 Kirkas lasi
- 6 Valkoiseksi rapattu betonielementti

3.5 Rakenteet ja tilaelementit

Sekä rakennuksen korotus- että uudisosat on suunniteltu CLT-rakenteisina. Puun käyttö rakennusmateriaalina niin rakenteissa kuin pinnoissakin on ekologinen ratkaisu, ja se tukee Amurin identiteetin kehittämistä ja sitoo alueen lähemmäksi luontoa.

Puurakenteiden asettamat vaatimukset on huomioitu rakenteissa. Sekä korotus- että uudisosien rakenteet on esitetty erillisissä rakenneleikkauksissa. Korotusosien R60 paloluokitus mahdollistaa sen, että kantavien rakenteiden sisäpinnoista 20% voi olla CLT-pintaa. Korotusosissa sisäkattopinnat ovat CLT:tä, jolloin puu on osana asuntojen materiaaleja. Ulkoseinien 170mm CLT-rakenteella päästään 0,17 U-arvoon. Asuntojen välisissä rakenteissa on huomioitu riittävä ilma- ja askelääneneristys, ja CLT-rakenne mahdollistaa jopa 55 dB ääneneristävyyden.

Rakennuksessa on yhteensä kolme porraskäytävää, joista yksi kuuluu vanhan rakennuksen säilytettävään osaan. Vanhasta rakennuksesta puretaan päädyt ja uudet

porraskäytävät sijaitsevat vanhojen paikoilla, jolloin vanhoihin asuntoihin ei tarvitse tehdä muutoksia. Uudisosien tornit ovat 8- ja 9 -kerroksisia. Puukerrostalon ollessa yli 8-kerroksinen tulisi ylempiin kerroksiin järjestää osastoitu uloskäytävä. Suunnitelmassa vain yksi torni nousee 9. kerrokseen, ja koska kerroksessa on vain kaksi asuntoa, erillisen uloskäytävän tarpeellisuudesta voitaneen neuvotella viranomaisten kanssa.

Uudisosien päädyissä on päädytty luhtikäytäväratkaisuun. Luhtikäytävillä sijaitseviin asuntoihin on suunniteltu yksilehtinen, hyvin lämpöeristetty ovi, sillä tuulikaappi tai 2- lehtinen ovi vaikuttaisi muutoin asuntojen toiminnallisuuteen.

Suunnitelmassa vanhan rakennuksen keskimäinen osa on säilytetty ja sen päälle on osoitettu kaksi korotuskerrosta. Korotusosassa sijaitsee kaikkiaan neljä kaksikerroksista perheasuntoa. Vanhan rakennuksen rakenne mahdollistaa korotusosan toteuttamisen CLT-tilaelementteinä. Tilaelementit on esitetty tarkemmin tilaelementtikaaviossa ja niiden rakenne erillisessä rakenneleikkauksessa. Kukin asunto koostuu yhteensä neljästä tilaelementistä.

4. TYÖN KEHITYS JA TARKASTELU

4.1 Diplomityön kehitys

Diplomityövaiheessa on tarkasteltu kilpailualueita kokonaisuutena laajemmassa mittakaavassa. Kilpailutyössä tavoitteena oli korostaa Amurin kulttuuriakselia, mutta keskimmäiseen kortteliin, Amurin museokorttelia vastapäätä, suunniteltu umpikorttelimainen massa ei tukenut ajatusta. Rakennuksen mittakaava sekä käyttötarkoitus, hybridirakennus, eivät sopineet muuhun suunnitelmaan. Rakennusmassan sisälle ajateltu julkinen toritila jäi varjoiseksi ja oli liian sulkeutunut ollakseen selvästi julkista tilaa. Lisäksi rakennusmassan koon ja sijainnin vuoksi kävelyreittien hierarkia jäi epäselväksi.

Keskimmäistä korttelia on tarkasteltu uudestaan ja umpikorttelimaisen hybridirakennuksen sijaan tontille on sijoitettu puikkomainen, korkeimmillaan kaksikerroksinen paviljonkirakennus. Paviljongissa on ravintola-kahvilatoimintaa sekä tarvittaessa Amurin aluetta ja museokorttelia tukevaa toimintaa. Paviljonkirakennus on sijoitettu niin, että sen ja Satakunnankadun väliin jää torimainen julkinen tila, Amurin Plassi. Tori antaa tilaa Amurin museokorttelille ja jättää riittävästi etäisyyttä Satakunnankadun ja paviljonkirakennuksen väliin, jotta liikenne ei liikaa häiritse torin tai paviljongin toimintoja. Paviljonki ja tori merkitsevät myös Amurin alueen kulttuuriakselin, jolla sijaitsevat päiväkotit, leikki- ja urheilupuisto.

4.2 Tasapaino yhteisyyden ja yksityisyyden välillä

Elinympäristö muokkaa ihmisen identiteettiä, mutta samalla ihminen muokkaa myös ympäristöään näköisekseen ja rakentaa samalla paikan ja kodin tuntua. Suunnittelutyön tavoitteena oli luoda mahdollisimman monipuolisia yhteisiä ja yksityisiä tiloja, jotta asukkailla olisi mahdollisuus valita yhteisyyden ja yksityisyyden välillä. Erilaisten yhteistilojen tarkoituksena on tarjota asukkaille paitsi sosiaalisia kohtaamispaikkoja myös mahdollisuuksia muokata ja personalisoida ympäristöään. Asukkaat voivat itse määrittää yhteisten ulko- ja sisätilojen käyttötarkoituksen ja -asteen. Suunnitelma sisältää runsaasti eri tyyppisiä ulkotiloja, jotta asukkailla olisi kontakti luontoon ja mahdollisuus elvyttävään kokemukseen.

Alkuperäisessä suunnitelmassa kahden vierekkäisen korttelin asuintalojen pihat oli yhdistetty taloyhtiöiden yhteiskäytössä oleviksi korttelipuistoiksi. Rakennusten maantasokerroksissa sijaitsevat pajatilat oli mahdollista avata korttelipuistoihin päin, jolloin pajatiloja saattoi käyttää esimerkiksi pihakirppistoimintaan tai laajentaa pihalle pieneksi toriksi taloyhtiöiden omia toimintoja ja tapahtumia varten.

Sijoittamalla torin kaltaisen julkisen toiminnon korttelipuistoon asukkaiden yksityisyys häiriintyy. Tarkennetuissa suunnitelmissa pajatilojen sijainti on muutettu talon vastakkaiselle sivulle siten, että ne aukeavat keskimmäisessä korttelissa sijaitsevalle torille, Amurin Plassille. Näin pajatilatoimintoja on mahdollista yhdistää torin julkisiin toimintoihin ja ne ovat helpommin

alueella kävijöiden saavutettavissa. Lisäksi korttelipuistoja on rajattu tarkemmin pensasaidoilla, jotta puistojen yksityisyys paranee.

Toisessa kerroksessa sijaitsevat pihakannet ovat ainoastaan kunkin taloyhtiön yksityiseen käyttöön. Pihakansilla sijainneet viljelylaatikot on korvattu yhteisömaista toimintaa tukevilla oleskelutiloilla. Keskimmäisen korttelin umpikorttelimainen hybridirakennus antoi varsin tylyn näkymän pihakansille. Paviljonkirakennus sen sijaan avaa näkymän torille eikä varjosta pihakantta tehden siitä viihtyisämmän.

Asuntosuunnittelun tavoitteena oli, että jokaisen asunnon sisällä on mahdollista rajata julkisempi ja yksityisempi puoli. Tupakeittiöratkaisuja on tarkoituksella pyritty välttämään yhden huoneen asunnoissa, ja jokaisessa asunnossa on mahdollista rajata asukkaalle henkilökohtainen tila. Työstövaiheessa pohjia on muokattu samalla ajatuksella ja niitä on tarkennettu toimivuuden osoittamiseksi. Jokaisella asunnolla on myös oma henkilökohtainen ulkotila. Parvekkeiden ja ikkunoiden puurimoitus antaa asukkaalle mahdollisuuden säädellä itse rakennuksen julkisivussa olevan vehreyden määrää. Asukkaalla on mahdollisuus myös itse päättää, miten suuri osa palomääräysten sallimasta CLT-pinnasta jää osaksi asunnon ilmettä. Näin asukkaalla on mahdollista personoida asuntoaan omaksi, henkilökohtaiseksi tilakseen.

5. ANALYYSI JA LOPPUPOHDINTA

Lähestyin diplomityötä ja kilpailuehdotusta pitkälti omien kaupunkivihreään ja luonnon merkitykseen liittyvien pohdintojeni ohjaamina. Pääasiallinen tavoitteeni oli säilyttää, kehittää ja lisätä Amurin alueen vehreyttä ja muodostaa siitä Amurin alueelle uuden identiteetin. Tampereen keskustan kehittäminen on useaan otteeseen nostanut esiin kysymyksen viheralueiden kohtalosta ja käsittelystä, ja lähes poikkeuksetta päädytään vastakkainasetteluun, jossa joko rakennetaan kaikki tai ei mitään. Kehittämällä Amurin aluetta on mahdollista luoda uudenlainen esimerkki vihreästä, mutta silti keskustamaisen tiiviistä kaupunkirakenteesta. Toteutetut, lähellä olevat esimerkit rohkaisivat monipuolisempaan kaupunkisuunnitteluun.

Koin itse onnistuneeni tässä tavoitteessa ja myös kilpailulautakunnan kommentissa kiiteltiin suunnitelman vihreyttä sekä pihojen ja kattoterassien suunnittelua. Amurin asukkaat kokevat nykyisen alueen vehreyden positiivisena asiana, joten näen hyvinkin mahdollisena, että aluetta pyritään kehittämään siihen suuntaan.

Suunnitelmani tavoitteena oli myös hyvä asuntosuunnittelu, joka vastaa tämän päivän trendejä ja kysyntää. Suurin osa nykyään tuotettavista uusista asunnoista on pieniä, putkimaisia ja niissä on hyvin vähän tilallista variaatiota. Kilpailulautakunnan kommentissa asuntosuunnittelua keuhuttiin erittäin hyväksi.

Kilpailuvaiheessa painotettiin enemmän yksittäisen korttelin yksityiskohtaisempaa suunnitelmaa, ja koin laajemman kokonaisuuden suunnittelun jääneen turhan vähälle. Jatkoystön myötä sain tarkennettua myös aluetta kokonaisuutena siten, että se on toiminnallisesti ja työn kantavan teeman kannalta parempi. Myös rakenteiden tarkempi suunnittelu tukee ekologisuuksia.

Kilpailualue käsittää vain pienen osan Amurin alueesta, jolloin koko alueen kehittämiseksi jää paljon pohdittavaa. Miten vehreyden saisi huomioitua koko alueella? Olisiko alueelle kannattavaa toteuttaa enemmän asumista myös maanläheisyyttä ja persoonallisuutta toivoville suuremmille asutokunnille? Suunnitelmassani pyrin antamaan ideoita ja ajatuksia, joita voisi soveltaa laajemminkin, ei ainoastaan rajatuissa viidessä korttelissa. Jään mielenkiinnolla seuraamaan, minkälaisen suunnan Amurin kehitys ottaa.

LÄHTEET

- [1] S. Aura, L. Horelli, K. Korpela, Ympäristöpsykologian perusteet, WSOY, 1997, 100 s.
- [2] A. Haapala, K. Puolakka, T. Rannisto, Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi, Suomen kirjallisuuden seura, 2015, 114 s.
- [3] M. Haapasaari, Amurin inventaatioreportti, Pirkanmaan maakuntamuseo, 2016, 10-17 s.
- [4] E. Kahri, E. Enkovaara, S. Anttonen, P. Viita, P. Ilonen, J. Kämäräinen, Asukasnäkökulma kaupunkirakentamiseen, Rakennustieto, 2011
- [5] Kilpailuohjelma, ks Liite A

LIITE A: KILPAILUOHJELMA

LIITE B: KILPAILUPLANSIT

LIITE C: PLANSSIEN PIENENNÖKSET